

Ekebys dödbok berättar...

Olyckor och död under 1800-talet

BOXHOLM (LT)

Vi matas ju ständigt med våld och elände. I filmer och på TV är det ond bråd död var och varannan kväll, och mord och olyckor beskrivs ofta ingående i böcker, till exempel i deckare. Men vill man ta del av tragedier så går detta utmärkt genom att läsa socknars dödböcker. Där handlar det om verkliga händelser, den ena olyckan är ibland mer hemsk än den andra.

Att det är spännande att släktforska är det många som har konstaterat. Släktforskning har ju blivit mycket smidigare på senare år i och med att man kan sitta hemma vid sin dator och forska genom att "slå" i olika kyrkböcker.

Men det är också väldigt intressant och spännande att öppna en dödbok från 1800-talet och på sida efter sida ta del av prästens noteringar. I Ekeby socken under 1800-talet skötte prästen denna syssla på ett föredömligt sätt, han var mycket frikostig med information om de avlidna.

Mest bläck använda han ju för att berätta om det "fina folket", men vid olyckshändelser har han ibland kortfattat noterat vad som inträffat. Kyrkoherde i Ekeby mellan 1837-1854 var Carl Adolf Aurelius, så han ska ha beröm för sina anteckningarna. Från 1854 är dödböckerna lika utförliga men det är en annan handstil. Då var Antoninus Aurelius kyrkoherde i Ekeby, en bror till ovannämnda.

Det man slås av är att många fick sätta livet till genom drunkning under 1800-talet. Till exempel inträffade en riktigt sorglig händelse i den skog som vi kallar Österskogen. Alfred hette en tioårig pojke som bodde med sin familj i Kvistberg. Knappt 700 meter sydväst om Kvistberg låg torpet Norräng och där bodde det också en tioårig pojke, han hette Carl August. Man kan ju förstå att pojkarna fann varandra, och lekte och hade kul så fort det var möjligt.

Den 10 december 1846 - som lär ha varit en torsdag - hände något mycket tragiskt. Exakt hur olyckan gick till vet vi inte men dödboken berättar i alla fall en del. För i den finns de båda pojkarna inskrivna.

Överst står Alfreds namn, samt "Kvistberg under Boxholm" och prästen har skrivit: "Vid kalkkåkning på Svartån mitt för Sibbelyckan drunknad". Under Alfred är också Carl August i Norräng inskriven. Prästen har skrivit "om-

kom vid kalkkåkning på samma ställe som nyss nämnde gosse". Sibbelyckan var ett torp som låg i samma område, men idag är alla tre nämnda torp borta.

Terrängen runt Norräng och Kvistberg är ganska så platt, även om det finns en ganska lång backe vid Svartån som har satt skräck i många skidåkare på den tiden det var snö och det gjordes skidspår i Österskogen. Men för kalkkåkning är den kanske inte lämplig. Intill Svartån mitt för Sibbelyckan sluttar det dock ganska brant ner mot ån, och man kan ju tänka sig att backen var frestande för kalkkåkning. När allt var täckt av snö och is, kan man ju ana att de unga pojkarna trodde att Svartåns is skulle bära dem.

Vid bläddrande i Ekeby sockens dödböcker kan man ta del av många drunkningsolyckor. Gustaf Månsson i Jonstorp under Arrebo vara bara 18 år när han drunknade den 1 december 1839. "Avled under skridskoåkning mellan Jonstorp och Arrebo står det i dödboken.

Exakt samma dag drunknade fyrtiofemåriga Stina Jönsdotter från Nylyckan under Eklabo. "Under det hon drog en kälke på svag is drunknade hon" har prästen skrivit.

Johannes Persson från Däckstugan fick sätta livet till den 6 juli 1840. "Drunknade då han rodde sin mäld från Tranås kvarn" står det antecknat i dödboken.

Johanna hette en flicka som bodde i Mygghem under Boarp. Hon var bara två år 1844 när hon drunknade i en brunn vid hemmet.

Carl Gustaf Andersson hette en kille från Lönnaldalen. Han var sjuårig när han drunknade i Ledsjön, och precis som Gustaf Månsson fick han sätta livet till under skrid-

250 Döde i Ekeby församling år 1846.			
Alfred. Ljuffberg u. Boxholm	10	Född 1836. Son till Torp. Peter Jönsson och hans afvorne Hustru Katrina Persdotter. Vid kalkkåkning på Svartån mitt för Sibbelyckan drunknad. Begrafd. 20.	Drunknad 10. — Barn
Carl August Norräng	10	Född i Ekeby 1836. Son till Smeden Samuel Bäckman i Tjörnhult och hans hustru Jutten Stina Andersdotter. Omkom vid kalkkåkning på Svartån mitt för Sibbelyckan drunknad. Begrafd. 20.	Drunknad 10. — Barn

skoåkning. Det var den 26 november, isen kanske inte hade hunnit bli så tjock...?

Johan August Johansson Ehn var livgrenadjär i Bostorp under Eklabo. Han var 24 år då han på kvällen den 14 april 1850 var ute på svag is på Sommen och drunknade utanför Ersbo. Det var bara fem dagar innan han skulle gifta sig med pigan Johanna Sofia Lindberg i Nylyckan under Eklabo.

Peter Andersson, född 1813 och från Lindstorp var statdräng. Den 2 augusti 1852 var han i Åsbo och badade. "Omkom vådligt vid badning vid hemmanet Ång i Åsbo" står det i dödboken.

Men gamla dödböcker berättar också om andra otäcka händelser. Jacob Jonsson i Bygget under Övre Andersbo var 65 år den 24 februari 1840 då olyckan skedde som kostade honom livet. I dödboken står: "Väderlig händelse. Under resan till bruket med kolryss välte den över honom."

Kanske känns det lite extra i hjärtat när man läser om olyckor där barn är inblandade, som till exempel i oktober 1838. Då blev Anders i Öringestugan 7,5 år, samt Nils Fredrik i Öringe Auge ment 5,5 år inskrivna i dödboken. Intill den förstnämnda namn har prästen skrivit: "Dödde av ett jordras i en sandgrop under det att han

och den nedanskrivne (Nils Fredrik) lekte därstädes".

Clara Sofia i Göthvik (Götevi) blev bara 3 år. "Kvädades av rök vid uppkommen eldsvåda i Göthvik kl 7 f.m" står det i dödboken.

Sven Jonsson i Tingkullnäs är beskriven som arbetsam och älskad av de sina. "Blev dödad av ett träd, som då han högg, föll över honom". Han blev 78 år.

I Öringe kvarn inträffade en ruggig händelse den 27 januari 1846. Den tjugoåriga kvarndrängen Johan Svensson fick då sätta livet till. Han var sysselsatt med att hacka is från kvarnhjulet och han lät hjulet gå för att få det avsköljt från isen, men han kom inte undan utan fördes av vattnet under hjulet där han klämdes och kvädades ihjäl. Det vill säga han drunknade.

Förr i tiden - precis som i våra dagar - hände det också att människor tog sina liv. Johan Persson i Bösebo var född i Vadet under Germundarp, och 1826 gifte han sig med Anna Catharina Jönsdotter från Arrebo. De fick fyra barn, en son och tre döttrar som efterlevde. Men Johan ville av någon anledning inte leva längre. I dödboken är det antecknat vid den 14 februari 1854, då var Johan 51 år, "...skar han sig med en rakniv i halsen under huvudsvaghet och sinnesoro, därav han ljutit döden".

▼ **Backen ner mot Svartån** där de två pojkarna åkte kälke för 174 år sedan är inte lång, men den är ganska brant, egentligen brantare än vad den ser ut på bild. De två tioåriga pojkarna kom ut på Svartåns is som inte bar så båda pojkarna drunknade.

▼ **Prästens notering i dödboken** om den tragiska händelsen.

Det händer

Evenemangstips
i Boxholms kommun

Observera!

Nu i Coronatider kan evenemang vara inställda, även om de står med här. Kolla därför med arrangören att evenemanget du tänkt gå på verkligen blir av.

Hjälp med att handla eller kontakt för att samtala

Kontakt: **Lillianne Svensson**, diakon Boxholm 0142-29 35 06, lillianne.svensson@svenskakyrkan.se eller ring **pastorsexpeditionen** 0142-552 00, epost: folkungabygden.pastorat@svenskakyrkan.se eller SMS 072-218 60 30 så förmedlar vi en kontakt.

Svamputflykt

Vilka svampar är giftiga och vilka kan man äta? Kunniga svampkännaren Mikael Hagström lär dig mer om svamparna vi hittar i skog och mark.
Tid: 09-26, kl 10-12.
Plats: Samling på parkeringen vid skidstadion, Vivåsen. OBS, ej motionsgården.

Naturpasset i Österskogen

Naturpasspaketet kan köpas på kommunexpeditionen. Paketet säljs också av Håkan Tengvall, Sandgatan 6, tel 0142-51724 eller av Per-Åke Tengvall, Granstigen 4, tele 0142-51311. Håkan och Per-Åke levererar gärna Naturpasset hem till kundens postlåda om någon ringer och önskar detta. Anställda på Ovako kan hämta sitt naturpasspaket på Metalls expedition. Pris 50 kr.
Tid: T o m 09-27.
Plats: Se ovan.

Mässa

Ekeby kyrka
Tid: 09-27 och 10-11, kl 11-12.

Timmerö kapell
Tid: 09-30 och 10-07, kl 09-10.

Rinna kyrka
Tid: 10-04, kl 11-12.

Mal Alexanders kyrka
Tid: 10-11, kl 17-18.

Lunchmusik

Tid: 09-29 och 10-06, kl 12-13.
Plats: Timmerö kapell.

Onsdagsträff

Tid: 10-01 och 07, kl 14-16.
Plats: Boxholms församlingshem.

Sång utanför Bjursdalen

Tid: 10-06, kl 15-16.
Plats: Bjursdalens servicehus

Maila ditt evenemang till redaktionen@lanstidningen.se senast fredag veckan innan införande.

Text och bild:
KLAS JOHANSSON